

Sygn. akt V Ca 505/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Miśkowiec (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Marta Szczęsna

po rozpoznaniu w dniu 25 maja 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy ze skargi wywiezionej przez M. M. i A. M.

o wznowienie postępowania w sprawie V Ca 4432/15 zakończonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 13 stycznia 2016 r.

w przedmiocie sprawy z powództwa (...) S.A. w W.

przeciwko M. M. i A. M.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie

z dnia 25 września 2015 r., sygn. akt II C 1250/14

1. uchyla wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 13 stycznia 2016 r. zapadły w sprawie o sygn. V Ca 4432/15 i znosi postępowanie w zakresie posiedzenia niejawnego przeprowadzonego w dniu 13 stycznia 2016 r.;
2. oddala apelację;
3. nie obciąża powoda kosztami postępowania skargowego.

Sygn. akt V Ca 505/16

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniosła o wydanie nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym i nakazanie, aby pozwani A. M. oraz M. M. zapłacili solidarnie na jej rzecz kwotę 937 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 13 listopada 2010 roku do dnia zapłaty. Ponadto powódka wniosła o zasądzenie solidarnie od pozwanych na jej rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Nakazem zapłaty z dnia 12 grudnia 2013 roku wydanym w elektronicznym postępowaniu upominawczym Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie VI Wydział Cywilny w sprawie o sygn. akt VI Nc – e 2474796/13 w całości uwzględnił powództwo i rozstrzygnął o kosztach procesu.

Sprzeciw od wskazanego nakazu zapłaty wnieśli pozwani A. M. oraz M. M.. Pozwani domagali się oddalenia powództwa w całości, a także zasądzenia od powódki na ich rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwani przyznali, że w dniu 5 listopada 2009 roku zawarli z powódką umowę ubezpieczenia pojazdu marki J. (...) VIN (...) o numerach rejestracyjnych (...) na okres od dnia 12 listopada 2009 roku do dnia 11 listopada 2010 roku. Wskazali jednak, że pismem z dnia 27 października 2010 roku zostali poinformowani przez powódkę o zbliżającym się terminie wznowienia umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych i jednocześnie otrzymali wypełniony blankiet, który po opłaceniu składki, zgodnie z treścią pisma, miał stanowić dowód zawarcia umowy ubezpieczenia na okres od dnia 12 listopada 2010 roku do dnia 11 listopada 2011 roku. Pozwani przyznali, że nie uiścili wskazanej składki. Podkreślili bowiem, że skorzystali z przysługującego im uprawnienia wyrażonego treścią art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych i pismem z dnia 9 listopada 2010 roku wypowiedzieli przedmiotową umowę ubezpieczenia, ze skutkiem na koniec okresu, na jaki została ona zawarta.

W dalszej części uzasadnienia pozwani wskazywali, iż na gruncie umów ubezpieczenia objętych zakresem ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, powinno mieć miejsce odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego odnoszących się do umowy ubezpieczenia, w tym również art. 812 § 4 k.c., w świetle którego ubezpieczony – konsument ma prawo do odstąpienia od umowy ubezpieczenia zawartej na okres dłuższy niż 6 miesięcy w terminie 30 dni od jej zawarcia. Wskazując na powyższe pozwani argumentowali, że nawet gdyby uznać, że w istocie doszło do zawarcia z powódką umowy na kolejny rok polisowy z mocy art. 28 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych z dniem 12 listopada 2010 roku, to na podstawie art. 812 § 4 k.c. przysługiwało im prawo do odstąpienia od tejże umowy w terminie 30 dni od daty jej zawarcia, z którego skorzystali.

Postanowieniem z dnia 26 lutego 2014 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt VI Nc – e Nc – e 2474796/13, Sąd Rejonowy Lublin – Lublin Zachód VI Wydział Cywilny stwierdził skuteczne wniesienie sprzeciwu przez pozwanych i przekazał sprawę do rozpoznania do Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie, jako sadu właściwości ogólnej pozwanych.

Powódka podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie, jednocześnie w sposób szczegółowy odniosła się do stanowiska pozwanych wyrażonego w sprzeciwie od nakazu zapłaty. W szczególności powódka podkreśliła, że wypowiedzenie umowy ubezpieczenia złożone zostało przez pozwanych po terminie przewidzianym w ustawie, zatem nie mogło zostać uznane za skuteczne, w konsekwencji powyższego łącząca strony umowa ubezpieczenia wznowiła się na kolejny okres ubezpieczeniowy wynoszący 12 miesięcy.

Pozwani podtrzymali swoje dotychczasowe stanowisko wyrażone w sprzeciwie od nakazu zapłaty.

Wyrokiem z dnia 25 września 2015 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa w Warszawie: 1) zasądził od pozwanych A. M. i M. M. solidarnie na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 937 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 listopada 2010r. do dnia zapłaty; 2) zasądził od pozwanych A. M. i M. M. solidarnie na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 30 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawą tego wyroku były następujące ustalenia i rozważania

W dniu 5 listopada 2009 roku pozwani A. M. oraz M. M. zawarli z powódką (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. umowę obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmującą

samochód osobowy marki J. (...) o numerach rejestracyjnych (...) z okresem ubezpieczenia od dnia 12 listopada 2009 roku do dnia 11 listopada 2010 roku, potwierdzoną polisą numer (...).

Pismem z dnia 27 października 2010 roku powódka poinformowała pozwanych o zbliżającym się terminie wznowienia łączącej strony umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych. Jednocześnie powódka przesłała pozwany wypełniony blankiet, który po opłaceniu składki miał stanowić dowód zawarcia umowy ubezpieczenia na okres od dnia 12 listopada 2010 roku do dnia 11 listopada 2011 roku. Termin płatności składki ustalony został na datę 12 listopada 2010 roku. Natomiast dzień 10 listopada 2010 roku był ostatnim możliwym dniem na skuteczne wypowiedzenie łączącej strony umowy. Wysokość składki została ustalona na kwotę 937 złotych, która miała być płatna jednorazowo.

W dniu 9 listopada 2010 roku pozwani za pośrednictwem operatora pocztowego złożyli powódce wypowiedzenie łączącej strony umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych z dnia 5 listopada 2009 roku. Wskazane wypowiedzenie doręczone zostało powódce po terminie przewidzianym w przepisie art. 28 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Z uwagi na fakt, że przedmiotowa umowa nie została skutecznie wypowiedziana przez pozwanych, została wznowiona z mocy prawa na kolejny okres ubezpieczeniowy, tj. od dnia 12 listopada 2010 roku do dnia 11 listopada 2011 roku.

Strona powodowa wobec braku wcześniejszego skutecznego wypowiedzenia umowy obowiązkowego ubezpieczenia posiadaczy pojazdów mechanicznych, uznając, że umowa łącząca strony została przedłużona na kolejnych 12 miesięcy poinformowała o tym pozwanych pismem z dnia 23 lutego 2012 roku, wzywając ich jednocześnie do zapłaty składki z tytułu udzielonej ochrony ubezpieczeniowej. Wezwania mimo dwukrotnego awizowania nie zostały odebrane przez pozwanych, zaś wymagana składka do dnia dzisiejszego nie została przez pozwanych zapłacona.

W dniu 9 listopada 2011 roku pozwani zawarli z Towarzystwem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. umowę obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmującą samochód osobowy marki J. (...) o numerach rejestracyjnych (...) z okresem ubezpieczenia od dnia 12 listopada 2010 roku do dnia 11 listopada 2011 roku.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy albowiem żadna ze stron nie zakwestionowała ich prawdziwości. W ocenie Sądu dowody te, w zakresie, w jakim stanowiły podstawę poczynionych w niniejszej sprawie ustaleń faktycznych, tworzą zasadniczo spójny i nie budzący wątpliwości, a przez to zasługujący na wiarę materiał dowodowy. Okoliczności co do daty złożenia przez pozwanych w placówce pocztowej wypowiedzenia łączącej strony postępowania umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, a także otrzymania tego wypowiedzenia przez powódkę, po upływie terminu do skutecznego wypowiedzenia tej umowy nie stanowiły punktu spornego sprawy. Pozwani nie kwestionowali powyższego faktu, a jedynie powołując treść przepisu art. 812 § 4 k.c. wskazywali, że nawet gdyby uznać złożone przez nich wypowiedzenie jako złożone po terminie, to i tak przysługiwało im prawo do skutecznego odstąpienia od zawartej umowy w terminie 30 dni od daty jej zawarcia.

Na wstępie rozważań Sąd Rejonowy zaznaczył, iż podstawą roszczenia powódki była łącząca stroną powodową z pozwany umowa obowiązkowego ubezpieczenia z tytułu odpowiedzialności cywilnej uregulowana przepisami ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2003r., Nr 124, poz. 1152 z późn. zm.), na podstawie której ubezpieczyciel świadczył pozwany ochronę ubezpieczeniową, a pozwani obowiązani byli uiścić określoną w umowie składkę, zatem niezbędnym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy będzie analiza przepisów tej ustawy, a także przepisów kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2014r. poz. 121 t.j.) w zakresie uregulowań dotyczących umowy ubezpieczenia oraz przepisów regulujących termin oraz sposoby składania oświadczeń woli i związane z tym skutki prawne.

Sąd wskazał na treść art. 805 § 1 k.c. oraz art. 822 § 1 k.c.

Dalej Sąd I instancji zaznaczył, że w niniejszej sprawie spór między stronami sprowadzał się do ustalenia, czy doszło do przedłużenia z pozwanymi umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej samochodu osobowego marki J. (...) o numerach rejestracyjnych (...) na zasadzie art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Zgodnie z treścią wskazanego przepisu, w brzmieniu obowiązującym do dnia 11 lutego 2012 roku, jeżeli posiadacz pojazdu mechanicznego nie później niż na jeden dzień przed upływem okresu 12 miesięcy, na który umowa ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych została zawarta, nie powiadomi na piśmie zakładu ubezpieczeń o jej wypowiedzeniu, uważa się, że została zawarta następna umowa na kolejne 12 miesięcy, z zastrzeżeniem ust. 2, zgodnie z treścią którego zawarcie następnej umowy nie następuje, pomimo braku powiadomienia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli: (1) nie została opłacona w całości określona w umowie składka za mijający okres 12 miesięcy lub w przypadku cofnięcia zakładowi ubezpieczeń zezwolenia na wykonywanie działalności ubezpieczeniowej w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych albo (2) w przypadku ogłoszenia upadłości zakładu ubezpieczeń, ogłoszenia lub zarządzenia likwidacji zakładu ubezpieczeń albo oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub umorzenia postępowania upadłościowego, w przypadku o którym mowa w art. 98 ust. 2. W przypadkach, o których mowa w ust. 2, odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń kończy się z upływem 12 miesięcy z uwzględnieniem art. 33.

Sąd podkreślił, że przepisy wskazanej powyżej ustawy, w brzmieniu na dzień zawarcia przedmiotowej umowy, nie zawierały szczegółowych unormowań co do sposobu złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych. Nie mniej jednak zgodnie z dyspozycją przepisu art. 22 ust. 1 ww. ustawy do umów ubezpieczenia obowiązkowego, w sprawach nieuregulowanych w ustawie, stosuje się przepisy kodeksu cywilnego. Wobec powyższego w kwestii terminu zawiadomienia powódki o wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia przez pozwaną znajdowały zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego określające chwilę złożenia oświadczenia woli. Stosownie zatem do treści przepisu art. 61 § 1 k.c. wskazać należy, że oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła ona zapoznać się z jego treścią. Przy uwzględnieniu cytowanego powyżej przepisu, w świetle również tej okoliczności, że pozwani oświadczenie o wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia wysłali do powódki listem poleconym z potwierdzeniem nadania, chwilą złożenia tego oświadczenia, nie może być chwila jego sporządzenia, czy też jego nadania, ale tylko i wyłącznie chwila doręczenia tego oświadczenia do ubezpieczyciela w taki sposób by mógł zapoznać się z jego treścią. Na gruncie niniejszej sprawy powyższe oznacza to, że wypowiedzenie przez pozwaną łączącej strony umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych było skuteczne dopiero z chwilą, gdy doszło do zakładu ubezpieczeń w taki sposób, że mógł on zapoznać się z jego treścią (art. 61 k.c.).

Z ustalonego w sprawie stanu faktycznego nie wynika, aby wskazane w art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych przesłanki zostały dopełnione, zatem Sąd uznał, że przedmiotowa umowa ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych nie uległaby przedłużeniu jedynie w sytuacji, gdy oświadczenie o jej wypowiedzeniu dotarło do zakładu ubezpieczeń w formie pisemnej nie później niż na jeden dzień przed upływem okresu, na jaki została zawarta.

Z poczynionych w sprawie ustaleń stanu faktycznego bezspornie wynika, że pozwani w dniu 9 listopada 2010 roku złożyli wypowiedzenie przedmiotowej umowy w placówce pocztowej, jednakże w ocenie Sądu Rejonowego wypowiedzenie umowy złożone przez pozwaną wpłynęło do powódki po terminie przewidzianym w ustawie, zatem powódka nie miała możliwości odniesienia się do jego treści. Tym samym uznać należało, że na podstawie klauzuli prolongacyjnej zawartej w przepisie art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych doszło do „milczącego” zawarcia pomiędzy stronami kolejnej umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów

mechanicznych na kolejne 12 miesięcy z okresem ubezpieczeniowym od dnia 12 listopada 2010 roku do dnia 11 listopada 2011 roku.

Na marginesie Sąd I instancji zaznaczył iż nie może się zgodzić z twierdzeniem pozwanych, jakoby w realiach niniejszej sprawy przysługiwało im prawo odstąpienia od zawartej z powódką umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w terminie 30 dni od daty jej zawarcia. W ocenie Sądu, brak jest bowiem przesłanek do tego, aby do umów obowiązkowego ubezpieczenia uregulowanych w ustawie z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, na podstawie analogii stosować przepis art. 812 § 4 k.c.

Wątpliwości Sądu Rejonowego nie budził termin wymagalności płatności składki, tj. dzień 12 listopada 2010 roku, który wynikał z przedstawionych dokumentów, jak również wysokość zaległej składki. Wskazane okoliczności wynikały bowiem z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy i nie były kwestionowane przez stronę pozwaną. Ustalono również, że sporna umowa obowiązywała strony w okresie od dnia 12 listopada 2010 roku do dnia 11 listopada 2011 roku, albowiem nie została skutecznie wypowiedziana przez pozwanych.

O odsetkach ustawowych Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., zgodnie z którym, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, przy czym jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe. Z braku odmiennego uregulowania należą się odsetki ustawowe. Termin zapłaty zaległej składki ubezpieczeniowej upływał z końcem dnia 12 listopada 2010 roku, zatem należało uznać, że pozwani popadli w zwłokę z jej zapłatą z dniem 13 listopada 2010 roku. Wobec powyższego za zasadne należało również uznać roszczenie powódki o zapłatę odsetek ustawowych od dochodzonej przez nią kwoty roszczenia od dnia 13 listopada 2010 roku do dnia zapłaty.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli pozwani, zaskarżając orzeczenie w całości.

Skarżący zaskarżonemu wyrokowi zarzucili: I. naruszenie przepisów postępowania mające znaczenie dla wyniku sprawy, tj.1. art. 233 par. 1 k.p.c. poprzez błędne uznanie, iż umowa będąca przedmiotem sporu pomiędzy stronami jest umową obowiązkową, podczas gdy prawidłowa ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego doprowadziłaby Sąd do wniosku, iż umowa ta miała charakter dobrowolny, w konsekwencji czego pozwani mogli od niej odstąpić zgodnie z dyspozycją art. 812 par. 4 k.c. II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: 1. art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (dalej: ustawa) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych zawarta z powodem, ma charakter umowy obowiązkowej i znajdują do niej zastosowanie przepisy ustawy, podczas gdy była to jedynie kolejna umowa zawarta w takim samym zakresie, w takim stanie rzeczy w niniejszej sprawie do umowy, z której powód wywodzi roszczenie, jako umowy ubezpieczenia dobrowolnego winny mieć zastosowanie przepisy ogólne Kodeksu cywilnego, 2. art. 28 ust. 1 ustawy poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że: a) w przedmiotowej sprawie doszło do zawarcia z powodem umowy ubezpieczenia obowiązkowego na kolejny rok ubezpieczeniowy, w sytuacji, gdy stosunek ten nie podlegał regulacji ww. ustawy, stanowić mógł bowiem wyłącznie ubezpieczenie dobrowolne z uwagi na fakt, iż pozwani w dniu 9 listopada 2011 roku zawarli umowę ubezpieczenia posiadaczy pojazdów mechanicznych na ten sam okres z Towarzystwem (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., 3. art. 812 par. 4 k.c. poprzez uznanie, iż w przedmiotowej sprawie nie ma on zastosowania, podczas, gdy zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy do umów ubezpieczenia obowiązkowego, w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego, wobec czego wypowiedzenie przez pozwanych dobrowolnej umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych zawartej z powodem, dokonane w ciągu 30 dni od jej zawarcia było prawnie skuteczne.

W konkluzji skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie skarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji,

zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania przed Sądem pierwszej instancji, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych, na rzecz każdego z pozwanych w pełnej wysokości. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania przed Sądem drugiej instancji, w kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych, na rzecz każdego z pozwanych w pełnej wysokości. Nadto na podstawie art. 505¹⁰ k.p.c. pozwani wnieśli o przeprowadzenie rozprawy w celu rozpoznania niniejszej apelacji.

Wyrokiem z dnia 13 stycznia 2016 r. wydanym na posiedzeniu niejawnym Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił apelację pozwanych.

W dniu 8 lutego 2016 r. pozwani złożyli skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie wydanym w dniu 13 stycznia 2016 r. w sprawie o sygn. akt V Ca 4432/15, z uwagi na pozbawienie strony możliwości działania w postępowaniu apelacyjnym i brak należytej reprezentacji w tym postępowaniu.

Skarżący wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i wyznaczenie rozprawy apelacyjnej oraz uwzględnienie apelacji pozwanych z dnia 6 listopada 2015 r. od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa w Warszawie z dnia 25 września 2015 r.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania podlegała uwzględnieniu.

Zamieszczone w skardze zarzuty odnoszą się do trybu rozpoznania sprawy. Należy zgodzić się z poglądem skarżących pozwanych że przepisy ustawy muszą być respektowane, co oznacza, że ani przewodniczący, ani sąd nie może narzucić trybu postępowania sprzecznego z normą procesową. Niewątpliwie bowiem sąd drugiej instancji powinien rozpoznać środek odwoławczy z zastosowaniem właściwych przepisów procesowych. Na gruncie rozpoznawanej sprawy oznaczało to, że Sąd Okręgowy nie mógł skorzystać w art. 505¹⁰ k.p.c. i rozpoznać apelacji na posiedzeniu niejawnym.

Konsekwencje procesowe wadliwego zastosowaniu art. 505¹⁰ k.p.c. w postępowaniu apelacyjnym stanowią o stwierdzeniu nieważności postępowania wskutek pozbawienia pozwanych możliwości obrony ich praw przed Sądem drugiej instancji wobec zaniechania wyznaczenia rozprawy o co strona bierna procesu wносиła (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 1974 r., II CR 331/74 - OSNC 1975 nr 5, poz. 84).

Nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony jej praw zachodzi wówczas, gdy ze względu na uchybienia formalne np. rozpoznanie sprawy, wbrew przepisom prawa, na posiedzeniu niejawnym zamiast na rozprawie, strona została pozbawiona możliwości brania udziału w sprawie oraz zgłoszenia twierdzeń faktycznych i wniosków dowodowych. W przedmiocie wywiezionej skargi o wznowienie postępowania Sąd Okręgowy zważył, że w sprawie niniejszej doszło do nieważności postępowania z powodu pozbawienia strony pozwanej możliwości obrony jej praw w świetle art. 369 pkt 5 k.p.c. tj. nastąpiło rozpoznanie sprawy, wbrew przepisom prawa na posiedzeniu niejawnym zamiast na rozprawie. W konsekwencji powyższego strona pozwana została pozbawiona możliwości brania udziału w sprawie oraz zgłaszania twierdzeń faktycznych i wniosków dowodowych. Wobec zasadności skargi o wznowienie postępowania należało zatem uchylić zaskarżony wyrok, znieść postępowanie apelacyjne w zakresie odbytego posiedzenia niejawnego oraz ponownie orzec w sprawie

Reasumując, wobec wadliwego zastosowaniu przez Sąd II instancji art. 505¹⁰ k.p.c. w postępowaniu apelacyjnym stwierdzono nieważność tego postępowania wskutek pozbawienia pozwanych możliwości obrony ich praw przed sądem drugiej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z 2009-03-25, V CSK 380/08). W konsekwencji wobec uznania, iż jak zasadnie wywieśli skarżący doszło do nieważności postępowania na etapie rozpoznania sprawy przez sądem II instancji, uchyleniu podlegał zaskarżony wyrok, zniesieniu postępowanie apelacyjne w zakresie

dotkniętym nieważnością postępowania i w wyniku ponownego rozpoznania sprawy apelacja została oddalona wobec niezasadności zarzutów w niej wywiedzionych.

Sąd II instancji ponownie rozpoznając wniesiony środek zaskarżenia tj. apelację przyjął za własne poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne stwierdzając, że znajdują umocowanie w prawidłowo ocenionym materiale dowodowym, jak również podzielił w całej rozciągłości wnioski sądu meriti, jako wywiedzione z tych ustaleń w sposób logiczny, przy prawidłowym uwzględnieniu porządku prawnego (por. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 lutego 2005 r. IV CK 526/2004).

W ocenie Sądu Okręgowego w stanie faktycznym sprawy nie sposób jest uznać za apelującymi, że doszło do odstąpienia od umowy ubezpieczenia. Pozwani bowiem nie złożyli powodowi oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Z treści pisma wystosowanego przez stronę bierną procesu do powoda, nadanego w urzędzie pocztowym dnia 9 listopada 2010 r. wynika wprost z jakiej instytucji przewidzianej prawem chcieli skorzystać pozwani. Apelujący bowiem złożyli oświadczenie woli w przedmiocie wypowiedzenia umowy ubezpieczenia wskazując jako podstawę swej decyzji art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Zatem rozpatrywanie oświadczenia woli o innej treści, niż złożona, nie znalazło podstaw w stanie faktycznym sprawy. Pozwani bowiem nie złożyli oświadczenia woli o odstąpieniu od umowy. Rozważania więc w przedmiocie jaki skutek w sytuacji pozwanych, którzy byli w okresie od 2010 r. do 2011 r. dysponentami dwóch umów OC, jednej zawartej z powodem, a drugiej z T. A., byłyby li tylko hipotetyczne. Zatem dyspozycja art. 812 par. 1 k.c. nie mogła ulec zastosowaniu w niniejszej sprawie.

Z materiału dowodowego sprawy wynika, że ubezpieczający nie dopełnili warunku złożenia powodowi w wymaganym terminie stosownego oświadczenia, zawarli natomiast umowę z innym zakładem ubezpieczeń, doszło więc do tzw. podwójnego ubezpieczenia, co nie wyklucza ciężącego na pozwanych obowiązku zapłaty składki dotychczasowemu ubezpieczycielowi tj. (...) S.A. Składka z tytułu umowy zawartej na kolejny okres z mocy prawa jest określana według stawek obowiązujących w dniu przedłużenia stosunku ubezpieczenia. Dla zawarcia kolejnej umowy nie było potrzebne żadne działanie ze strony apelujących. Stosunek ubezpieczenia powstał również pomimo zaniechania zapłaty przez pozwanych składki ubezpieczeniowej z tytułu nowego okresu ubezpieczenia. Zatem rzeczywiście w sytuacji pozwanych doszło do zaistnienia tzw. podwójnej ochrony ubezpieczeniowej wynikającej z dwóch umów ubezpieczenia. Zaproponowana w doktrynie, co istotne, odmienna od utrwalonej interpretacja istoty obowiązku, że druga umowa ubezpieczenia OC, zapewniająca dodatkową ochronę, będzie dobrowolną umową ubezpieczenia, do której nie mają zastosowania przepisy ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych lecz przepisy Kodeksu cywilnego na podstawie którego dopuszczalne jest rozwiązanie umowy za porozumieniem stron lub odstąpienie od niej na podstawie art. 812 k.c. nie podlegała zastosowaniu w sprawie skoro, jak zważono w powyższej części uzasadnienia, nie zostało złożone powodowi przez pozwanych oświadczenia o odstąpieniu od umowy.

Skoro zatem, jak zasadnie zważył Sąd Rejonowy, nie doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy, pomiędzy stronami procesu nawiązała się nowa umowa ubezpieczenia OC za okres od 12 listopada 2010 r. do dnia 11 listopada 2011 r. Konsekwencją tego stosunku zobowiązaniowego jest obowiązek po stronie pozwanych do zapłaty na rzecz powoda jednorazowej składki, której na rzecz ubezpieczyciela nie uścili. Zasadnie Sąd I instancji zważył o nieskuteczności złożonego przez pozwanych oświadczenia w przedmiocie wypowiedzenia, skoro do 10 listopada 2010 r. nie zostało ono złożone powodowi. Oświadczenie to wpłynęło do strony czynnej procesu po tej dacie, a więc jako nieskuteczne w relacjach stron, nie mogło odnieść pożądanego przez pozwanych skutku.

Podkreślenia wymaga w powiązaniu z powyżej zawartymi rozważaniami, że pozwani nie złożyli także powodowi oświadczenia woli w przedmiocie odstąpienia od umowy. Takowego oświadczenia nie sposób jest wywieść ze złożonego powodowi nieskutecznego wypowiedzenia. Nadto co istotne, do odstąpienia od umowy może dojść wówczas gdy umowa zostanie zawarta, podczas gdy w dacie wypowiedzenia sporządzonego w dniu 9 listopada 2010 r. umowa, której skutku niwelacji pozwani dochodzą, nie obowiązywała jeszcze. Została bowiem zawarta w dniu 12 listopada 2010 r. Nie można więc było odstąpić w dniu 9 listopada 2010 r. od umowy nie istniejącej.

Wbrew twierdzeniom apelacji w powołaniu na rozważania zawarte w powyższej części uzasadnienia za bezpodstawny należało uznać zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., albowiem zdaniem sądu II instancji ocena materiału dowodowego została przez Sąd Rejonowy przeprowadzona w sposób wnikliwy, niewątpliwie bez przekroczenia granic zakreślonych treścią powyżej powołanej normy prawnej, a w związku z tym, wbrew twierdzeniom skarżących nie doszło do naruszenia tego przepisu.

Przepis art. 233 § 1 k.p.c. reguluje kwestię oceny wiarygodności i mocy (wartości) dowodowej przeprowadzonych w sprawie dowodów, czy wyprowadzonych z materiału dowodowego wniosków. Postawienie tego zarzutu wymaga wykazania przez skarżących naruszenia przez sąd konkretnych zasad lub przepisów przy ocenie określonych dowodów (por. z wyrokami Sądu Najwyższego: z dnia 16 grudnia 2005 r., III CK 314/05, LEX nr 172176; z dnia 13 października 2004 r., III CK 245/04, LEX nr 174185). Dookreślenie charakteru umowy jako obowiązkowej czy też dobrowolnej w świetle zapisów ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym, i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych nie wymaga dywagacji skoro w aspekcie mechanizmu zawarcia i obowiązywania umowy wobec zaniechania jej skutecznego wypowiedzenia umowa ta strony obowiązywała. Natomiast od daty rozpoczęcia ochrony ubezpieczeniowej powoda, nawiązanej ponownie, pozwani nie złożyli oświadczenia woli w przedmiocie odstąpienia od tej umowy, stąd dalsze rozważania w tej mierze byłyby nieistotne i nieprzydatne dla rozpoznania sprawy.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku, na podstawie art. 386 § 2 k.p.c., art. 385 k.p.c. oraz art. 102 k.p.c.